

BREGNINGE KIRKES KALKMALERIER.

Ved Dr. phil. Poul Nørlund.

Den oprindelige kirke, der bestaar af det nuværende kor og den østlige del af det nuværende skib, er opført i den romanske byggeperiode af raa kamp lagt i uregelmæssige skifter. Paa et meget tidligt tidspunkt (næppe senere end o. 1250) er skibet forlænget mod vest med en blanding af kamp og munkesten.

I 14. aarhundrede overhvælvedes kirken, og i den sidste del af middelalderen tilføjedes en række udbygninger af munkesten, et sakristi ved korets nordside, et kapel ved skibets sydside, et vaabenhus ved dets nordside og et laarn i vest.

Inventar: Altertavle af Lorens Jørgensen fra 1654 med Frederik III.s monogram og lensmanden paa Dragsholm Kristoffer Urnes og hans hustru Sophia Lindenows vaaben. Alterbordspanel fra 1578 med daarlig bevarede malerier. Gotisk font fra o. 1300 af gotlandsk kalksten. Prægtigt daabsfad af messing med graveret fremstilling af syndefaldet og paa kanten en jagtscene; under bunden læses: Bregninge Kirkes DøbeFat stiaalen og igienfunden 1787. Sengotisk krucifix; de hertil hørende sidefigurer findes i Nationalmusæet. Prædikestol i sen-empire. Malmlysekrone fra 1696, skænket af sognepræsten Christoffer Clausen. I sakristiet et indemuret gotisk monstransskab. Gamle jærnbeslaaede egedøre fra middelalderen baade ved indgangen fra vaabenhuset og ved sakristiet.

Gravminder: Paa kirkegaarden ligsten over sognepræsten Otto Wilsbech († 1777), hans halvbroder cand. theol. Chr. Larsen († 1748) og to »jomfruer« af hans familje.

Kalkmalerierne.

Kirken har kalkmalerier fra tre forskellige tider. De blev i 1903 fremdraget og aaret efter istandsatte af Nationalmusæets konservator, figurmaler Eigil Rothe.

Allerede inden skibet blev overhvælvet har det haft en malerisk udsmykning. Rester af en dekoration fra 13. aarhundrede ses endnu dels over korbuen dels paa nordvæggen i 3die fag, bægge steder beskaaret af de senere indbyggede hvælvinger. Over korbuen fremstilles Kristus i dommedags-majestæt, tronende paa himmelbuen og med to sværd udgaaende fra sin mund. Paa nordvæggen ses en række skabelsesbilleder i runde felter.

Skibets hvælvinger.

Efter at hvælvingerne var indbyggede og de gamle vægbilleder derved ødelagte fik kirken o. 1400 en ny dekoration, der fyldte alle de 4 store hvælvinger i skibet. I den østlige og vestlige var den dog kun af rent ornamentale karakter, og ved istandsættelsen i 1904 blev der ikke raad til at medtage disse to hvælvingfag, unægtelig i nogen grad til skade for helhedsvirkningen. Malerierne udmærker sig ved en række usædvanlige fremstillinger, tildels af symbolsk karakter.

Skibets 2den hvælving.

Østkappen: En mærkelig og uhyggelig fremstilling af døden ridende paa en graa hest og med et afhugget hovede hævet højt paa en stage. Paa et skriftbaand, som han holder i sin højre haand, en plattysk

indskrift, hvoraf kun den første del kan læses: ich being (∵ bin) der dot mit ge-walt . . . . . I kappens sydlige del ses pelikanen, et gammelt symbol for Kristus paa korset. Ifølge den middelalderlige naturhistorie elsker pelikanen sine unger, men naar de voxer til, hakker de deres moder i ansigtet, og hun slaar dem til gengæld, saa at de dør. Men paa den tredje dag forbarmer hun sig og vækker dem igen tillive ved at hakke hul i sit eget bryst og lade blodet flyde ned til dem. Saaledes førstødte gud menneskene efter syndefaldet, men ved sin død paa korset genvakte han dem til det evige liv med sit blod.

Syd kappen: Den store pilgrimshelgen, de søfarendes særlige værnehelgen, Nicolaus af Bari (i Syditalien) frelser et skib i havsnød. Billedet viser, hvorledes man forestiller sig uvejret hidført af djævlene, de blæser vinden ud af en trompet, flaar i sejlet, trækker i ankeret og takkelagen. De arme skibsfolk løfter hænderne og anraaber den hellige Nicolaus om hjælp, — og ved siden staar han med løftet haand rede til at drive djævlene paa flugt og stilne uvejret.

Vest kappen: Sct. Jørgens kamp med dragen, et vældigt vinget uhyre. Man føler sig paa forhaand ikke ganske sikker paa, at den spinkle ridder vil faa held med sig, naar han jager sin lanse i dens opspærrede gab.

Nord kappen: I den vestre side af kappen en hornet løve med 8delt tunge, sikkert en symbolsk fremstilling, maaske er det djævelen. Symbolsk betydning har ialtfald billedet i den modsatte side: løvinden med ungerne. Man troede i middelalderen, at løven føder sine unger dødfødte, men paa tredjedagen kalder dem tillive ved sit brøl. Det er dette, der fremstilles, og det gjaldt som sindbillede paa Kristi opstandelse.

Skibets 3die hvælving.

Østkappen: En jagtscene. En hjort forfølges af en rytter, der blæser paa jagthornet, og anskydes fra den modsatte side af en armbrøstskytte.

Syd-kappen: Tre konger kommer ridende og ser pludselig overfor sig tre dødningekonger, hvis kroner er ved at glide af deres hoveder. To af dem holder skriflbaand med plattyske indskrifter: »dat ii nu sint dat war wi« og »dat wi nu sint dat werden i«. Det er en sindbilledlig fremstilling af livets forkrænkelighed.

Vestkappen: Den mand, der valgte de æmner, som skulde behandles, har aabenbart gjort bitre erfaringer om livets forkrænkelighed og omskiftelighed. Thi i denne kappe møder vi endnu engang et lignende æmne i en ny variation: Lykkehjulet, der svinger rundt og snart fører mennesket op til magtens og lykkens top, snart kaster det i afgrunden igen. Til fremstillingen hører 4 figurer, en der føres opad, en der troner paa toppen (de vedføjede indskrifter ved disse to er blevet forbyttede, den første skal sige »reg-nabo« ☉: jeg vil komme til at herske, den sidste »regno« ☉: jeg hersker), en der kastes nedad (»regnavi« ☉: jeg har hersket) og en der ligger under hjulet (»sine regno« ☉: uden herredømme). Ved siden staar to mænd, to aldrende »pædagoger«, der med deres stokke peger paa det lærerige sindbillede og siger »videte« (læg mærke til dette).

Nordkappen: En usædvanlig fremstilling af sct. Mikael's kamp med dragen (satan) som overhovedet er sjælden behandlet i den senere middelalder. Man ser engelen støde sin lanse i dragens gab og med sin venstre haand løfte den lille nøgne sjæl, som han har befriet.

Sakristiet.

Den lave sakristihvælving har kalkmalerier, som rimeligvis højst er en menneskealder yngre end skibets billeder (o. 1425), men som er ganske forskellige i deres karakter. De er knap saa pyntelig udførte som i skibet, men dog gjort med et ganske anderledes fast haandslag og med stor dramatisk sans. De er udførte

En tiggermunk giver absolution udenfor kirken.

af en malerskole, hvis arbejder vi træffer rundt omkring i kirker paa Issefjordsegnen. Dens billeder er noget stereotype, særlig i ornamenterne, men altid dekorative, og de virker saa hjemlige.

Alle hvælvingskapperne optages af en udførlig fremstilling af den hellige Katharinas historie. — Katharina var en fornem ung dame i Alexandria, som var blevet omvendt til den kristne tro. Da kejseren forlangte, at hun skulde ofre til afguderne, gik hun til ham og holdt en tale til ham, hvortil han intet kunde svare. Istedet lod han hende gribe og piske af bøddler, og dette fremstilles i den nordre hvælvingskappe. For at optage diskussionen med hende sammenkaldte

han de største vismænd i sit rige. I den østlige kappe ser man hende blive ført ind i fangetaarnet og siden disputere med vismændene, som hun mod kejserens forventning ganske overbeviste. Fortørnet lod kejseren dem brænde paa et stort baal, men Katharina velsignede dem (sydkappens østlige billede). Mens kejseren var borte, opsøgte kejserinden hende sammen med den vagthavende officer Porfyrio i fængselet, og de blev bægge kristne. Da kejseren erfarede det, lod han dem halshugge (sydkappens vestlige billede). Nu truede han Katharina med at hun skulde blive radbrækket paa skarpe hjul, men gud sendte et tordenvejr, der sønder slog hjulene, saa de faldt ned og dræbte bødlerne, og tilsidst blev den hellige jomfru da halshugget (vestkappen).

Under Katharinalegenden fremstilles paa østvæggen sct. Peder med nøglen, paa nordvæggen Maria Magdalene med salvekrukken og sct. Martin til hest i fuldt bispeskrud; med sit sværd skærer han en flig af sin kappe for at skaffe tiggeren en klædning. Paa vestre væg ser man en munk med liggerpose paa ryggen sidde **foran kirken** og give absolution; en mand knæler allerede **hos ham**, og bagefter ham følger en kvinde og en mand med paternosterbaand i hænderne.
